

דירת שני חדרים

אנחנו רוצים לרקוד דואט. רק שנינו על הבמה.

פסטיבל המחול מונפלייה, יוני 2011 – שיחה עם קרן לוי, אמנית מחול וחברה, על שחזורים של יצירות מחול במחול העכשווי. עולם המחול של העידן הפוסט-מודרני מגלה עניין בהיסטוריה של עצמו.

עולה לנו רעיון לשחזר את הריקוד השלישי של ניר בן-גל וליאת דרור. לאחר מכן עולות מחשבות לשחזר קטעים נבחרים משלושת הדואטים של דרור ובן-גל – *דירת שני חדרים*, *חמורים* ו*הריקוד השלישי*.

אנחנו חוששים להתפזר ולכן בוחרים להתמקד ביצירה אחת – *דירת שני חדרים*.

הסיבות: זוהי יצירה פשוטה, צנועה, שמשלבת אסתטיקה מינימליסטית ומדויקת ושפה תנועתית שמתעלה מעל הזמן.

תל אביב אוקטובר-דצמבר 2011. נכנסים לסטודיו, רק שנינו עם הווידאו של היצירה, ומתחילים ללמוד אותה. הבחירה מי ילמד את התפקיד של ניר ומי את התפקיד של ליאת נעשית בהתאם לממדים הפיסיים: אורן גבוה ורחב יותר ולכן הוא לומד את התפקיד של ניר. ניב נמוך וקטן יותר ולכן הוא לומד את התפקיד של ליאת.

אנחנו בודקים מה התחושות שלנו כלפי היצירה ושואלים את עצמנו אם אנחנו משוכנעים שאנחנו רוצים לצלול לתוך התהליך הזה.

אנחנו מודעים לכך שיש הבדל מהותי בין שני הזוגות – הם גבר ואשה ואנחנו זוג גברים. זה עניין שעוד יעורר שאלות רבות בדרך, אבל יש לנו תחושה שההבדל המגדרי יהפוך את התהליך למעניין. כמעט בראשיתו של התהליך ידענו שאנחנו רוצים להושיב את הקהל קרוב אלינו ומסביב ל"דירה".

שאלות של זהות – האם כיוצרים אנחנו מסוגלים לקחת עבודה של אמנים אחרים ולבצע אותה? מה זה יעיד עלינו כאמנים? האם אנחנו רשאים להתערב ביצירה המקורית?

מצפה רמון, ינואר 2012 – שיחה עם ניר וליאת.

ניב שינפלד ואורן לאור

מספרים להם על הרעיון שלנו, שואלים לדעתם ומבקשים את רשותם. הם מגיבים בחיוב ואומרים שאנחנו מוזמנים לעשות מה שנרצה. ליאת אומרת: העבודה היא על מתי אנחנו לבד ומתי אנחנו ביחד – זה הכל. הרעיון נחתם. מתחבקים.

עובדים בסטודיו. יש לנו שני מקורות ויזואליים שאפשר להעתיק מהם – וידאו מהבכורה בגוונים במחול 1987, וגם וידאו שמתעד הופעה בתיאטרון Podewill בברלין מ-1996. יש מעט הבדלים בין הגרסאות. אנחנו לומדים בעיקר מהווידאו המאוחר יותר ותוך כדי עבודה מנסים להבין מה הוליד את שינויי הגרסאות במשך הזמן.

לומדים את התנועה והפעולות אחד לאחד, ותוך כדי כך נתקלים בשאלות של אמינות בימתית בהסתכלות של 25 שנים לאחור. אנחנו מתעסקים גם בשאלות של אמת יצירתית ואמת אישית ובודקים את היחסים שלנו מול היחסים שלהם. מחליטים ללמוד את התנועה בצורה ה"יבשה" ביותר האפשרית.

בו בזמן אוספים כל פיסת מידע על ההופעה – רבים מהחומרים אנחנו מוצאים בספרייה הישראלית למחול, לשם העבירו ניר וליאת את כל החומר הכתוב שהיה בידיהם, כולל קטעי עיתונות וחומרים פרסומיים, לפני שעברו למצפה רמון. אנחנו לומדים שהיצירה סימנה נקודת מפנה בעולם המחול הישראלי ושהיא פתחה לניר ולליאת דלת אל זירת המחול הבינלאומית. עוד אנחנו מגלים שהיצירה זכתה במקום השני בגוונים במחול 1987 ושבמקום הראשון זכה ניר, עם עבודה שיצר ללהקת בת-שבע – "רומנטיקה". מהחומרים אנחנו לומדים עוד כל מיני פרטים.

חיפוש הסלילים המקוריים שעליהם הוקלטה המוסיקה לא עולה יפה. אורי וידיסלבסקי, שכתב את המוסיקה המקורית ליצירה, מוצא קלטת שהפיקו באוזן השלישית, שמכילה רק חלק מהקטעים. חגי שלומוב, שהפיק את היצירה, מעביר לנו קלטת DAT וגם בה חלק מהמוסיקה. הוא מספר שהמוסיקה הועברה למדיה דיגיטלית כשהם היו בסיור בלונדון, שם נחשפו לטכנולוגיה החדשה. המדיה הזו כבר הספיקה להעלם

במהלך 25 השנים האחרונות. בחיפושים בפייסבוק אנחנו מצליחים למצוא מכשיר DAT, שיאפשר לנו להמיר את קובצי המוסיקה שעל הקלטת הדיגיטלית לקובצי WAV שנוכל להעלות על המחשב. אנחנו מצליחים להרכיב פסיפס כמעט מדויק של הפסקול המקורי.

מחפשים ג'קטים צבאיים בחיתוך מותני, כמו אלה שלבשו ניר וליאת. ניר מספר לנו בשיחת טלפון שאת הבגדים של ההופעה הפקידו בפח אשפה, אחרי הופעה ברומא שבסופה החליטו שלא יופיעו יותר עם היצירה. אנחנו מוצאים משהו בחנות יד שנייה – ג'קט ששימש שחקן בהצגת תיאטרון. הוא מגרד ולא נוח. בחזרות אנחנו עובדים לחלופין עם ג'אמפרים ולחילופין עם ג'קטים רגילים.

Centre National de la Danse – צרפת, יולי 2012, שבועיים של חזרות. עבודה אינטנסיבית. ניר וליאת היו בשנות העשרים לחייהם כשיצרו את היצירה, אנחנו בתחילת שנות הארבעים. שעות של דיווח על אופניים ברחובות פריס והרהורים על העבודה. מסיימים סופית ללמוד וללטש את הפרטיטורה של היצירה, אבל בד בבד מתחילים פה ושם לפרוץ אותה, לתת דגשים אחרים משל עצמנו, לשנות, להוריד חומר תנועתי ולהוסיף רגעים וניואנסים חדשים משלנו. בסוף תקופת הרזידנסי עושים פרזנטציה פתוחה לקהל ובסיומה שיחה עם הצופים. הם מספרים לנו שנהנו לשבת קרוב, להרגיש את האנרגיה שלנו ואת תחושת הסכנה הטמונה בקרבה הזאת. פסי המסקינגטייפ המתוחים על הרצפה כדי לסמן את שני החדרים נתנו להם תחושה של הגנה, למרות הקרבה הפיזית.

Grand Theatre – כרונינגן, הולנד, אוגוסט 2012. שלושה ימים של חזרות תאורה. בסיומם מציגים את העבודה לצוות מצומצם של אנשי התיאטרון. אחרי החזרה יושבים לשיחה עם מנהל התיאטרון, יאן סטלמה (Jan Stelma). יאן הזמין אותנו לחזרות בתיאטרון שלו. הוא מאוד אהב את היצירה המקורית של ניר וליאת. יש לו ספקות בנוגע לשינויים שעשינו בעבודה – כמו הבחירה שלנו להושיב את הקהל מסביב והעובדה שיצאנו פיסית מה"חדרים" בזמן ההופעה. השיחה אורכת כמה שעות.

חזרה לארץ. תחושה שאנחנו לא עומדים עדיין מאחורי העבודה, שאנחנו בסך הכל משחזרים

סצינה נוספת מהעבודה המקורית שהקשתה עלינו – היא הסצינה שבה ליאת ממזמזמת את ניר, מפשיטה אותו תוך כדי שהוא משחק "קשה להשגה" וליאת משאירה אותו בנעליים ובתחתוני בוקסר והולכת ממנו. הסצינה הזאת התאימה אולי לניר ולליאת – גבר ואשה בשנות ה-20 לחייהם – אבל לא מתאימה לנו, זוג גברים בשנות ה-40 שנמצאים במערכת יחסים כבר 11 שנים. אנחנו מזהים ברגע הזה בעבודה פוטנציאל לחשיפה אינטימית רגשית, לאו דווקא מינית. אורן מתפשט לגמרי מול ניב ונתלה בזרועותיו בחיפוש נחמה. ניב מערסל אותו לצלילי בלדה של אלטון ג'ון. בעירום המלא מתקיימת תלות הדדית בין שנינו. שנינו חושפים כאן טפח מהזוגיות שלנו. הצופים יהיו עדים לרגע הזה ויחוו אותו בקרבה פיזית אלינו.

אנחנו מחליטים להדביק את הסרט המשרטט את גבולות הדירה בתחילת המופע ולהסיר אותו בסופו.

תיאטרון תמונע, תל אביב, אוקטובר 2012. בכורה של *דירת שני חדרים* המחודשת. ניר וליאת נמצאים בקהל.

ניב שינפלד ואורן לאור, *דירת שני חדרים*, צילם: גדי דגון
Niv Scheinfeld and Oren Laor, *Two Room Apartment*. Photo: Gadi Dagon

ניב שינפלד הוא כוריאוגרף, רקדן ומורה. זכה בפרס רוזנבלום לאמנויות הבמה ב-2009 ובפרס שר התרבות, המדע והספורט ליצור צעיר ב-2007. בשנים 1992-1997 היה חבר בלהקת המחול של ניר בן גל וליאת דרוז. יצירתו הראשונה – *על גבול המעבר* – עלתה בגוונים במחול 1997, ומאז יצר במסגרות שונות, ביניהן להקת המחול הקיבוצית, אנסמבל בת-שבע ועוד.

אורן לאור הוא במאי, שחקן ודרמטורג. בשנים 1993-1997 למד במסלול למשחק של החוג לתיאטרון באוניברסיטת תל אביב. בלימודיו באוניברסיטה עבד עם הבמאים נולה צ'לטון, יבגני אריה, עדנה שבט ויוסי יזרעאלי, ועם יוצרים מתחום המחול והתנועה כמו רות זיו אייל, יורם בוקר, רינה שחם ומרינה בלטוב. אחרי תום לימודיו הופיע בכמה פרויקטים עצמאיים ובהצגות נוער.

שינפלד ולאור יוצרים יחד משנת 2004. תשע יצירותיהם המשותפות משלבות אלמנטים מתחום המחול, התיאטרון והפרפורמנס. יצירותיהם האחרונות – *ספינת השוטנים*, שעלתה בבכורה במסגרת אירועי ה-50 לפסטיבל ישראל, *פה גדול*, שהוצגה בבכורה בחגיגות 20 שנה להרמת מסך, *דירת שני חדרים*, שהוצגה בבכורה השנה במסגרת המהדורה הראשונה של פסטיבל תמונע – מוצגות בפסטיבלים ובאירועי מחול בישראל ובעולם.

בזמן אמת ולא לעשות מה שעדיין נחוה על ידנו כמזויף. בשלב הזה צריך ללכת לאיבוד. החלק השני של היצירה הוליד את הבעיות היותר עקרוניות מבחינתנו. הסצינה שקראנו לה "החייל והכובסת", שבה ניר מקיף את הבמה בתנועות גבריות וראוותניות וליאת מקרצפת את בגדיו בעיקשות עד כדי הלקאה עצמית, היא נקודה שאנחנו מתעכבים עליה, מתבלבלים בה, מתלבטים. גם היצירה של ניר וליאת עוברת בסצינה הזאת מהדיאלוג בין הפורמלי לפרסונלי אל הסימבולי. אנחנו לא רוצים להנציח את הדעה הקדומה והשקרית שבזוג הומוסקסואלי יש מישהו שמחזיק בתפקיד האשה ומישהו שמחזיק בתפקיד הגבר. מנסים להחליף תפקידים תוך כדי הרצה, וחושבים על האפשרות לפתוח את הדילמה הזאת לדין עם הקהל בתוך ההופעה עצמה. לבסוף מחליטים להשאיר את התפקידים המקוריים על כנם – אבל עם שינויים: ה"כביסה" הופכת לסוג של פריקת תסכול, וה"מילואים" למצעד ראוותני של טווס גברי נרקיסיסטי. אנחנו מרגישים שהמהלך של העבודה עד לנקודה זאת מספק את המורכבות הנדרשת ומאפשר מספיק חילופי תפקידים על הציר של "גברי" ו"נשי". אנחנו מאמינים שהצופים לא יוכלו באמת לקטלג מישהו מאתנו כ"הגבר" ואת האחר כ"האשה".

את העבודה של ניר וליאת ואת הזוגיות שלהם. אנחנו מראים את מה שהם עשו. אנחנו משחקים יחסים של אחרים. למרות השינויים – אנחנו עדיין לא מרגישים שהעבודה שלנו. למרות הספקות שהועלו בשיחה עם יאן סטלמה, אנחנו עדיין מרגישים שיש צורך לקחת את העבודה עוד יותר למקום שלנו.

התמונה שכיכבה על הפוסטר שפירסם את ההופעה של ניר וליאת אותה צילם דניאל אבידן נבחרת על ידינו להיות ההשראה לאימג' שאתו נפרסם את ההופעה שלנו. המאיירת רות גוילי מעמידה אותנו באותה תנוחה שבה הם מצולמים ומאיירת אותנו.

מחליטים לפתוח את העבודה כולה להתבוננות מחודשת. מרשים לעצמנו לדבר תוך כדי הרצה של העבודה, להפסיק באמצע סצינה ולנסות משהו חדש, אם יש תחושה אינסטינקטיבית שזה מה שנוכן באותו רגע, לותר על חלק מהחזרות הרבות (Repetitions) בעבודה אם אנחנו מרגישים שהן מיצו את עצמן, להוריד חלקים מהמוסיקה ולנסות קטעי מוסיקה אחרים לפי טעמנו, להחליף תפקידים, להגיב על כל דבר בהתאם להרגשה שלנו, לחשוב בקול רם, לנסות לחיות את הפעולות